

**Evaluatie stimuleringsregeling
Gezonde Relaties & Seksualiteit
Ronde 5 & Ronde 6, schooljaar 2022-2023**

Colofon

In opdracht van

Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) in het kader van Programma 21 en het Programma Gezonde School

Opgesteld door

Maaïke Koning, Claire Borst (RIVM). Contact: maaïke.koning@rivm.nl

april 2024

Niets uit deze uitgave mag op welke wijze dan ook worden gebruikt zonder voorafgaande toestemming van de opdrachtgever.

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
Afkortingen en woordenlijst	6
1. Inleiding	7
1.1 Beschrijving stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit	7
1.2 Inzet financiële bijdrage stimuleringsregeling	9
2. Methode	11
2.1 Dataverzameling via vragenlijsten en digitale systemen	11
2.2 Data-analyses van de opgehaalde gegevens.....	11
3. Resultaten stimuleringsregeling ronde 5 en 6	12
3.1 Aanvragen, toekenningen en uitkeringen stimuleringsregeling	12
3.2 Respons evaluatievragenlijst ronde 5 en ronde 6	13
3.3 Bereik en inzet van de stimuleringsregeling	14
3.3.1 Bereik van de stimuleringsregeling	14
3.3.2 Inzet van de financiële bijdrage.....	15
3.4 Ontwikkeling op de pijlers van Gezonde School	17
3.5 Ervaringen met de stimuleringsregeling	21
3.6 Verschillen tussen tranche 1 en tranche 2	23
4. Conclusie	27
BIJLAGE:	31

Samenvatting

In het door het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) opgestelde zevenpuntenplan 'Onbedoelde (tiener)zwangerschappen' is collectieve preventie via het onderwijs een belangrijk onderdeel (VWS, 2018). Dit onderdeel is door veldpartijen uitgewerkt in het Stimuleringsprogramma Gezonde Relaties en Seksualiteit (Kwink, 2019). Recent heeft het ministerie van VWS het nieuwe plan 'Aanpak onbedoelde en ongewenste zwangerschap' voor de jaren 2023-2025 gepresenteerd. Het hoofddoel van dit programma is om meer scholen structureel in staat te stellen om hun leerlingen en studenten te vormen tot burgers die verantwoordelijk en respectvol omgaan met hun eigen seksualiteit en die van de ander en wordt ondergebracht bij het programma Gezonde School. Subdoelen van het programma richten zich op het stimuleren van veranderingen in het schoolklimaat, in het schoolbeleid en het curriculum, de lokale samenwerking en signaleringsstructuur en de inzet van themaweken en lespakketten. Vanuit het programma worden verschillende maatregelen uitgevoerd om deze doelen te behalen.

Eén van deze maatregelen is de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit. Deze stimuleringsregeling wordt via het programma Gezonde School aangeboden aan scholen in het primair onderwijs (po), het gespecialiseerd onderwijs (go), het voortgezet onderwijs (vo) en het middelbaar beroepsonderwijs (mbo). Gezonde School is een samenwerking tussen de PO-Raad, VO-raad, MBO Raad, GGD GHOR Nederland en het RIVM. Scholen worden gestimuleerd om met behulp van de Gezonde School-aanpak te werken aan het thema 'Relaties en seksualiteit'. Sinds de start van de stimuleringsregeling in het najaar van 2019 hebben scholen al acht keer de regeling voor hun school aan kunnen vragen, dit was tot en met ronde 5 twee keer per jaar mogelijk in het voorjaar en het najaar, en vanaf ronde 6 alleen in het voorjaar.

Deze rapportage gaat in op de uitkomsten van de evaluatie bij de 334 scholen waaraan de stimuleringsregeling is toegekend in de vijfde en zesde ronde, en deze hebben verantwoord en geëvalueerd. Dit betreft scholen die in 2022 en 2023 met de Gezonde School-aanpak hebben gewerkt aan het thema 'Relaties en seksualiteit'.

De scholen zijn overwegend tevreden over de kansen en mogelijkheden die de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit hen heeft geboden. Een aantal belangrijke resultaten, in het licht van de doelen van het Stimuleringsprogramma seksuele en relationele vorming zijn:

- Schoolklimaat: 45% van de deelgenomen scholen geeft aan dat zij specifiek aandacht hebben besteed aan hoog risicogroepen met betrekking tot relaties en seksualiteit. 40% van de scholen geeft aan dat het schoolklimaat verbeterd is sinds de toekenning van de stimuleringsregeling. Echter, met de huidige gegevens uit de evaluatie is niet bekend of het schoolklimaat voor het invoeren van de stimuleringsregeling al op orde was. Het is nu alleen bekend of het schoolklimaat verbeterd is. In een volgende evaluatie is zou het aan te bevelen zijn om ook uit te vragen hoe het met het schoolklimaat gesteld was voor de inzet van de stimuleringsregeling.
- Schoolbeleid en curriculum: Ruim een kwart van de scholen (28%) heeft het thema in beleid en visie vastgelegd en bijna de helft (44%) heeft hier sinds de toekenning een begin mee gemaakt. Het is echter wel belangrijk dat scholen het thema in hun beleid blijven borgen en dat scholen die hier een begin aan hebben gemaakt, dit ook daadwerkelijk afmaken. Het zou dan aan te bevelen

zijn om scholen na de stimuleringsregeling nogmaals te benaderen om te vragen naar het schoolbeleid en hen zo nodig hier nog in te ondersteunen.

Draagvlak bij de directie en/of het schoolbestuur is een belangrijke randvoorwaarde voor borging van het thema. Scholen ervaren veel druk op hun lesprogramma's en de ervaring leert dat het thema zoals seksualiteit en relaties vaak concurreert met andere maatschappelijke thema's waar de school (ook) aandacht aan wil besteden, zoals het thema welbevinden wat bij deze scholen en leeftijdsgroepen speelt. Daarom is het van belang dat het thema 'Relaties en Seksualiteit' in even belangrijke mate op de kalender komt te staan en dat steeds meer scholen dit gaan verankeren in hun beleid.

- Lokale samenwerking en signaleringsstructuur: Dankzij de stimuleringsregeling is 39% van de scholen gestart met een verbetering van de signaleringsstructuur voor seksueel grensoverschrijdend gedrag. Van de scholen geeft 25% aan de signaleringsstructuur daadwerkelijk verbeterd te hebben sinds de toekenning van de stimuleringsregeling.
- Inzet van themaweken en lespakketten: 45% van de deelgenomen scholen geeft aan dankzij de stimuleringsregeling structureel aandacht te besteden in de lessen aan het thema 'Relaties en seksualiteit'. Een ruime meerderheid van de scholen (79%) geeft aan een Gezonde School-activiteit¹ te hebben ingezet op dit specifieke thema. Van de scholen die dit hebben gedaan geeft een vijfde aan dat ze de Gezonde School-activiteiten hebben aangeschaft voor meerdere schooljaren.

De resultaten van deze rapportage laten een positieve bijdrage zien van de stimuleringsregeling aan de doelen van het Zevenpuntenplan. Het hoofddoel is om meer scholen structureel in staat te stellen om hun leerlingen en studenten te vormen tot burgers die verantwoordelijk en respectvol omgaan met hun eigen seksualiteit en die van de ander en het programma is onderdeel van het programma Gezonde School. Concluderend zien we voortgang op de 4 subdoelen van het stimuleringsprogramma en zijn er steeds meer scholen die wanneer ze gebruik maken van de stimuleringsregeling, het thema relaties en seksualiteit meer hebben ingebed in schoolbeleid en curriculum, meer samen werken met zorg en welzijnsorganisaties en goed onderbouwde lespakketten gebruiken. De mate waarin scholen zich richten op kwetsbare doelgroepen verschillen tussen de verschillende onderwijstypes, waarbij met name het gespecialiseerd onderwijs zich richt op deze doelgroepen. Het zou zeker aan te bevelen zijn dat het reguliere onderwijs zich ook op deze kwetsbare doelgroepen gaat richten. In het kader van collectieve preventie via het onderwijs is het van belang te continueren met de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit.

---

¹ Informatie over in te zetten Gezonde School-activiteiten voor het thema Relaties en seksualiteit is te vinden op de website van Gezonde School: <https://www.gezondeschool.nl/advies-en-ondersteuning/relaties-seksualiteit/overzicht-interventies-gezonde-relaties-seksualiteit>

Afkortingen en woordenlijst

In dit rapport wordt vaak gerefereerd aan scholen. Hiermee worden schoollocaties bedoeld. De schoollocaties identificeren zich met een eigen ID-nummer (BRIN-nummer² + locatiecode). In deze rapportage worden termen zoals 'school' en 'schoollocaties' omwille van de leesbaarheid door elkaar gebruikt en waar noodzakelijk nogmaals toegelicht.

Tevens zijn de volgende afkortingen gebruikt:

GSA	Gezonde School-adviseur (werkzaam bij GGD)
GSC	Gezonde School-coördinator (werkzaam op de school)
po	primair onderwijs
go	gespecialiseerd onderwijs (4-12 jaar)
vmbo	voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs
vo	voortgezet onderwijs
vgo	voortgezet gespecialiseerd onderwijs (12-20 jaar)
v(g)o	voortgezet gespecialiseerd onderwijs én voortgezet onderwijs (12-20 jaar)
mbo	middelbaar beroepsonderwijs
VWS	ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

---

² Alle onderwijsinstellingen in Nederland krijgen een nummer van het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap. Dit heet het BRIN-nummer of ook wel BRIN-code. Het staat voor Basisregistratie Instellingen.

1. Inleiding

Aandacht voor relaties en seksualiteit is al vanaf jonge leeftijd belangrijk. Zowel thuis als op school. Hierdoor krijgen kinderen en jongeren op tijd informatie over onderwerpen als gezonde relaties, veilig vrijen en zwangerschap. Ook durven zij vragen te stellen over onderwerpen zoals diversiteit, wensen en grenzen. Dit draagt bij aan een positieve en gezonde seksuele ontwikkeling. Het kabinet heeft in 2019 besloten sterk in te zetten op het verder voorkomen van onbedoelde (tiener) zwangerschappen. Immers, één op de vijf vrouwen in Nederland is ooit onbedoeld zwanger geweest en 68% van deze zwangerschappen was ook ongewenst. Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) heeft daarop het zevenpuntenplan 'Onbedoelde (tiener)zwangerschappen' geïnitieerd (VWS, 2018). Collectieve preventie via het onderwijs is hierin een van de zeven punten. Recent heeft het ministerie van VWS het nieuwe plan 'Aanpak onbedoelde en ongewenste zwangerschap' voor de jaren 2023-2025 gepresenteerd.

De collectieve preventie via het onderwijs is door meerdere veldpartijen verder uitgewerkt in het Stimuleringsprogramma Gezonde Relaties en Seksualiteit (Kwink, 2019). Het hoofddoel van het stimuleringsprogramma is om *'meer scholen structureel in staat te stellen om hun leerlingen en studenten te vormen tot burgers die verantwoordelijk en respectvol omgaan met hun eigen seksualiteit en die van de ander'* en wordt uitgevoerd vanuit het programma Gezonde School. Gezonde School is een samenwerking tussen de PO-Raad, VO-raad, MBO Raad, GGD GHOR Nederland en het RIVM. Scholen dragen daarmee bij aan het voorkomen van onbedoelde (tiener)zwangerschappen. Om het hoofddoel te behalen zijn de volgende vier subdoelen gedefinieerd:

1. Meer scholen beschikken over een veilig schoolklimaat waarin seksuele en relationele vorming goed is ingebed en de leerkrachten/docenten goed worden begeleid en ondersteund.
2. Meer scholen hebben het onderwerp seksuele en relationele vorming verankerd in hun schoolbeleid en in hun curriculum.
3. Meer scholen werken op het gebied van seksuele en relationele vorming samen met lokale zorg- en welzijnsorganisaties, zodat de school of onderwijsinstelling zich waar nodig kan laten ondersteunen bij preventie en kan doorverwijzen als leerlingen of studenten vragen of problemen hebben.
4. Meer scholen geven tijdens lessen en themaweken aandacht aan seksuele en relationele vorming, waaronder preventie van onbedoelde (tiener)zwangerschap, bij voorkeur met behulp van goed onderbouwde lessen en lespakketten.

In het programma zijn maatregelen opgenomen die een bijdrage leveren aan het behalen van de doelen. Eén van de maatregelen is de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit. Deze stimuleringsregeling wordt via het programma Gezonde School aangeboden aan scholen in het primair onderwijs (po), het gespecialiseerd onderwijs (go), het voortgezet onderwijs (vo) en het middelbaar beroepsonderwijs (mbo).

1.1 Beschrijving stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit

De stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit wordt uitgevoerd door het landelijke programma Gezonde School in afstemming en overleg met landelijke kennispartijen. De regeling bestaat uit acht subsidierondes voor scholen, verdeeld over twee financiële tranches. Ronde 1 en

ronde 2 vallen onder de financiële verantwoording van tranche 1, ronde 2 tot en met 8 vallen onder de financiële verantwoording van tranche 2. In ronde 1 van de stimuleringsregeling was een financiële bijdrage beschikbaar van maximaal €8.000,- per schoollocatie waaraan de stimuleringsregeling was toegekend. Voor ronde 2 en de opeenvolgende rondes was een financiële bijdrage beschikbaar van maximaal €5.000,- per schoollocatie. In dit evaluatierapport ligt de nadruk op de verantwoording van rondes 5 en 6 van tranche 2 van de stimuleringsregeling Gezonde Relaties en Seksualiteit³. Er worden geen resultaten gepresenteerd van de andere maatregelen van het stimuleringsprogramma, zoals bijvoorbeeld het stimuleren van scholen en gemeenten om aandacht te besteden aan het thema, deskundigheidsbevordering van adviseurs, coördinatoren en trainers op het thema Relaties & Seksualiteit etc.

Scholen die van de stimuleringsregeling gebruikmaken gaan met de Gezonde School-aanpak (zie Toelichting 1) werken aan het thema 'Relaties en seksualiteit'. De 4 pijlers van de Gezonde School-aanpak dragen bij aan de 4 subdoelen van het Stimuleringsprogramma Gezonde Relaties en Seksualiteit. Bijvoorbeeld voor subdoel 1 (meer scholen beschikken over een veilig schoolklimaat) is zowel de pijler schoolomgeving als de pijler signaleren belangrijk en voor subdoel 4 (meer scholen geven tijdens lessen en themaweken aandacht aan relaties en seksualiteit) is de pijler educatie van belang. Aan scholen wordt gevraagd om een kartrekker aan te wijzen binnen de school die verantwoordelijk wordt voor het werken met de Gezonde School-aanpak en die het thema 'Relaties en seksualiteit' schoolbreed onder de aandacht brengt. Tevens krijgt deze Gezonde School-coördinator scholing aangeboden over het thema 'Relaties en seksualiteit' (zie toelichting 2). Scholen die gebruikmaken van de stimuleringsregeling krijgen advies en begeleiding van een Gezonde School-adviseur. Deze is werkzaam bij de lokale of regionale GGD en adviseert hoe te werken met de Gezonde School-aanpak op dit specifieke thema. Per schoollocatie waaraan de stimuleringsregeling is toegekend is 20 uur begeleiding van de Gezonde School-adviseur beschikbaar. De Gezonde School-coördinator en de Gezonde School-adviseur bepalen samen hoe en waar de begeleiding wordt ingezet. De Gezonde School-adviseur maakt op basis van deze informatie een schatting van het benodigde aantal uren. Uren die niet nodig zijn voor deze school kan de Gezonde School-adviseur inzetten om eventueel andere scholen in de regio die de stimuleringsregeling toegekend hebben gekregen te begeleiden bij het werken met de Gezonde School-aanpak aan het thema 'Relaties en seksualiteit'.

---

³ Het evaluatierapport van Tranche 1 stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit is op te vragen bij het programma Gezonde School. Hetzelfde geldt voor het evaluatierapport van ronde 3 en 4 van Tranche 2.

Toelichting 1: De Gezonde School-aanpak

Gezonde School is een landelijk programma dat onderwijsprofessionals helpt om aandacht voor een gezonde leefstijl op school vanzelfsprekend te maken. Dit lukt door met een stappenplan te werken aan een gezondheidsthema dat de school zelf kiest. Enkele voorbeelden van thema's zijn: 'Voeding', 'Bewegen en sport', 'Mediawijsheid' en 'Relaties en seksualiteit'.

Voor elk gezondheidsthema werkt de school om een maximaal effect te bereiken integraal, structureel en planmatig aan de vier pijlers van Gezonde School:

Educatie: De school besteed structureel aandacht aan het gezondheidsthema in de lessen.

Schoolomgeving: De school past de fysieke en sociale omgeving van de school aan om gezond gedrag te stimuleren. Denk aan de inrichting van het schoolplein of afspraken met de supermarkt in de wijk.

Signaleren: De school kan gezondheids- of leefstijlproblemen onder leerlingen of studenten tijdig herkennen door een duidelijke signaleringsstructuur in te richten.

Beleid: De school legt maatregelen voor gezondheidsbevordering vast in het schoolbeleid. Zo blijft het thema onder de aandacht.

Kijk meer informatie over de Gezonde School-aanpak, de thema's en de ondersteuningsstructuur van het programma Gezonde School op: [Gezondeschool.nl](https://gezondeschool.nl).

1.2 Inzet financiële bijdrage stimuleringsregeling

De schoollocatie gebruikt de financiële bijdrage vanuit de stimuleringsregeling om het werken aan het thema 'Relaties en seksualiteit' een impuls te geven. Een Gezonde School-adviseur kan de school hierbij faciliteren. De financiële bijdrage mag worden gebruikt voor de taakuren van een Gezonde School-coördinator. Ook kan de school er een Gezonde School-activiteit⁴ mee aanschaffen. Tot slot kunnen scholen de financiële bijdrage ook gebruiken voor enkele facultatieve onderdelen, zoals:

- scholing van (vak)docenten;
- teamtrainingen;
- training van een functionaris in de zorgstructuur⁵;
- inzet van gastdocenten;
- ouderaanbod;
- inzet van theaterproducties;
- een andere, bewijsbare, thema-gerelateerde activiteit. Hieraan zijn wel extra voorwaarden verbonden.

---

⁴ Een Gezonde School-activiteit is een erkende interventie. Een erkende interventie is een planmatige en doelgerichte aanpak, activiteit of programma, gericht op gedragsverandering bij mensen en beïnvloeding van hun omstandigheden. Het doel is gezondheid bevorderen en/of ziekte voorkomen. Een erkende interventie voldoet aan criteria voor succesvol en effectief werken aan gezonde leefstijl. Voor meer informatie over erkende interventies kijk op www.loketgezondleven.nl

⁵ Binnen de zorgstructuur op scholen wordt een eerste ondersteuning geboden aan leerlingen en studenten. Professionals in de zorgstructuur zijn in het primair onderwijs de interne begeleiders en directeurs. In het voortgezet onderwijs zijn dat de counselors en interne zorgcoördinatoren. Zij werken nauw samen met het schoolmaatschappelijk werk (IMW), de jeugdarts en jeugdverpleegkundige (GGD), de leerplichtambtenaar, het speciaal onderwijs en externe partners.

Scholen financieren gemaakte kosten eerst zelf en kunnen deze vervolgens declareren via hun digitale account bij Gezonde School. Hierbij toont de school aan dat is voldaan aan de voorwaarden van de stimuleringsregeling (zie Toelichting 2). Het programma Gezonde School controleert steekproefsgewijs of de resultaten die scholen opgeven bij de verantwoordingsvragen daadwerkelijk kloppen. Hiervoor brengt de projectleider van de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit bezoeken aan scholen. Na goedkeuring van de verantwoording en het invullen van de vragenlijst ten behoeve van de evaluatie van de regeling kunnen scholen gemaakte kosten factureren.

Toelichting 2: Voorwaarden stimuleringsregeling rondes 5 en 6

- De directeur (po), (con)rector (vo) of het college van bestuur (mbo) is akkoord met de aanvraag voor deelname aan de regeling.
- De school belegt taken voor uitvoering van de regeling in de school bij een eigen medewerker. Deze Gezonde School-coördinator is kartrekker van de uitvoering van de Gezonde School-aanpak op dit thema.
- De Gezonde School-coördinator volgt een scholing 'Relaties en seksualiteit' van Gezonde School (schooljaar 2022-2023).
- De school werkt volgens de Gezonde School-aanpak.
- De school voldoet óf vóór 1 oktober 2023 aan de voorwaarden van het themacertificaat 'Relaties en seksualiteit' en vraagt vóór 30 juni het vignet Gezonde School aan (optie 1). De school laat hiermee zien dat er structureel wordt gewerkt aan de gezonde leefstijl van leerlingen. Óf de school beantwoordt vóór 30 juni 2023 de verantwoordingsvragen van het thema 'Relaties en seksualiteit' en levert daarmee de bewijslast voor de besteding van de financiële bijdrage (optie 2).
- De school vult vóór 1 oktober 2023 de evaluatievragenlijst in.
- De school dient de factuur in vóór 1 oktober 2023.

2. Methode

2.1 Dataverzameling via vragenlijsten en digitale systemen

Voor inzicht in de resultaten van rondes 5 en 6 van de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit is gebruik gemaakt van de gegevens van de scholen uit de vragenlijsten en digitale systemen van het programma Gezonde School.

Scholen die van de stimuleringsregeling gebruik hebben gemaakt, vullen ieder een vragenlijst in ten behoeve van de evaluatie van de regeling voordat zij hun gemaakte kosten kunnen factureren. De vragenlijst wordt automatisch beschikbaar gesteld in het digitale aanvraag- en verantwoordingssysteem van het programma Gezonde School.

2.2 Data-analyses van de opgehaalde gegevens

De evaluatievragenlijst was vanaf maart 2022 beschikbaar voor de deelnemende scholen van rondes 5 en 6 en sloot op 1 oktober 2023. De vragenlijst bevat 33 vragen waarvan twee volledig open waren en zeven de mogelijkheid gaven voor een toelichting in eigen woorden (zie bijlage voor de vragenlijst). Alle ingevulde evaluatievragenlijsten zijn vervolgens door het RIVM uit het Content Management Systeem (CMS) van www.mijngezondeschool.nl gehaald als Excel-bestand. Daarna volgde een analyse in Excel en SPSS per vraag, waar mogelijk per onderwijstype. De antwoorden op de open vragen zijn eerst gerubriceerd en daarna geteld.

Informatie per onderwijstype over het aantal deelnemende scholen en het aantal teruggetrokken scholen is afkomstig uit het CMS van mijngezondeschool.nl en van de projectleider van de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit bij het programma Gezonde School. Dit geldt ook voor de informatie over de inzet van de Gezonde School-adviseurs.

Om meer zicht te krijgen op de vier subdoelen uit het stimuleringsprogramma en hoe de stimuleringsregeling hieraan heeft bijgedragen zijn de volgende onderwerpen geanalyseerd: het bereik van de regeling (bijvoorbeeld hoeveel scholen de regeling hebben aangevraagd en uiteindelijk verantwoord), inzet van de financiële bijdrage, de begeleiding van de Gezonde School-adviseurs, voortgang op de pijlers van Gezonde School en de ervaringen en tevredenheid van de scholen met de regeling. Voor de voortgang op de 4 subdoelen uit het stimuleringsprogramma Gezonde Relaties en Seksualiteit wordt gekeken naar de voortgang van de scholen op de 4 pijlers van de Gezonde School-Aanpak. De 4 pijlers van de Gezonde School-aanpak dragen namelijk bij aan de 4 subdoelen van het Stimuleringsprogramma Gezonde Relaties en Seksualiteit. Bijvoorbeeld voor subdoel 1 (meer scholen beschikken over een veilig schoolklimaat) is zowel de pijler schoolomgeving als de pijler signaleren belangrijk en voor subdoel 4 (meer scholen geven tijdens lessen en themaweken aandacht aan relaties en seksualiteit) is de pijler educatie van belang.

3. Resultaten stimuleringsregeling ronde 5 en 6

3.1 Aanvragen, toekenningen en uitkeringen stimuleringsregeling

Dankzij de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit zijn meer scholen structureel, integraal en planmatig aan de slag gegaan met het thema ‘Relaties en seksualiteit’ van het programma Gezonde School dan in de periode daarvoor (Tabel 1). Voor ronde 1 en 2 ontvingen 617 scholen een toekenning. Respectievelijk 358 en 179 scholen in ronde 1 en 2 hebben de regeling in september 2021 verantwoord en geëvalueerd. Voor ronde 3 en 4 ontvingen 568 scholen een toekenning en respectievelijk 237 en 261 scholen hebben de regeling in september 2022 verantwoord en geëvalueerd. Voor ronde 5 en 6 ontvingen 382 scholen een toekenning en respectievelijk 232 en 102 scholen hebben de regeling in het najaar van 2023 verantwoord en geëvalueerd. Hiervan zijn 337 scholen daadwerkelijk aan de slag gegaan aan het thema ‘Relaties en seksualiteit’ en hebben voldaan aan de gestelde voorwaarden.

Doordat er een maximum aan het beschikbare budget voor de regeling is, kon deelname aan de regeling niet aan alle scholen die zich ervoor inschrijven worden toegekend. In geval van over-inschrijving werd bij de toekenning een aantal toekenningscriteria gehanteerd. De eerste twee criteria gaven voorrang aan scholen met kwetsbare doelgroepen (Gezonde School, 2022). Dit zijn scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs en praktijkonderwijs, vmbo (basis en kader) en mbo-entree en mbo-niveau 2. Voor rondes 1 en 2 was meer budget beschikbaar dan voor rondes 3 t/m 6, dus konden meer scholen deelnemen aan de regeling. In rondes 5 en 6 hebben 256 scholen de regeling wel aangevraagd maar niet toegekend gekregen.

Tabel 1. Aantal aanvragen, toekenningen en uitkeringen van schoollocaties van de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit per ronde

Rondes	Ronde 1 najaar 2019	Ronde 2 voorjaar 2020	Ronde 3 najaar 2020	Ronde 4 voorjaar 2021	Ronde 5 najaar 2021	Ronde 6 voorjaar 2022	Ronde 7 voorjaar 2023	Totaal
Aanvragen	411	206	399	421	325	313	614	2689
Toekenningen	411	206	264	304	276	115	361	1937
Ingetrokken gedurende ronde	-53	-27	-27	-43	-41	-13	n.t.b.*	n.t.b.*
Totaal verantwoord en uitgekeerd	358	179	237	261	235	102	n.t.b.*	n.t.b.*

* n.t.b.: nader te bepalen, want deze cijfers zijn nog niet definitief, maar worden bepaald na de verantwoordingsperiode van ronde 7 in kwartaal 3 van 2024.

Vanaf najaar 2019 tot nu toe heeft 17% van alle Nederlandse scholen de stimuleringsregeling toegekend gekregen (Tabel 2). De procentuele verdeling van onderwijstypen over de regeling in rondes 5 en 6 is te zien in Tabel 3. Het aantal schoollocaties in het primair onderwijs (inclusief gespecialiseerd onderwijs) is vele malen groter dan het aantal schoollocaties in het voortgezet (gespecialiseerd) onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs. Dit is overeenkomstig de verdeling van de verschillende onderwijstypen in Nederland.

Tabel 2. Aantal school(locaties) die de stimuleringsregeling kregen toegekend (rondes 1 t/m 7).

	Rondes 1 t/m 7*	Unieke school(locaties) ronde 1 t/m 7**	Totaal aantal Nederlandse scholen^	% school(locaties) dat heeft deelgenomen aan de regeling
Aantal schoollocaties	1937	1473	8582	17%

* zie tabel 1

** Scholen waaraan de stimuleringsregeling vaker dan eenmaal is toegekend zijn hier één keer meegeteld.

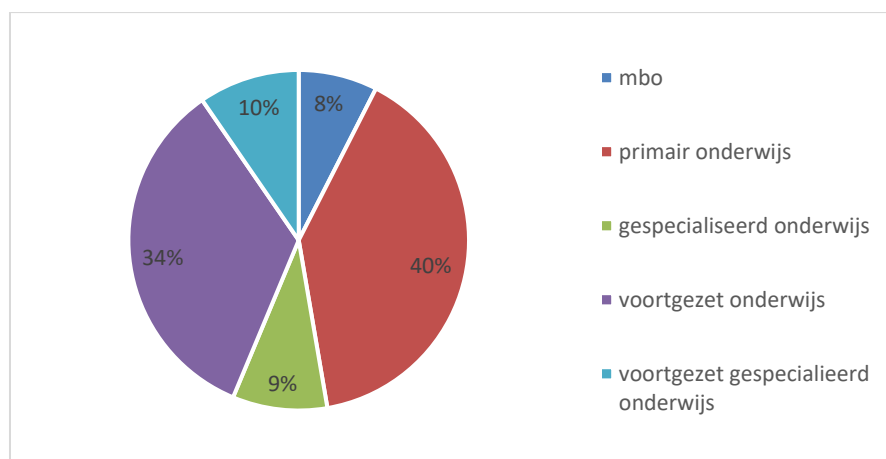
^ www.onderwijsincijfers.nl (d.d. 24-11-2023).

Tabel 3. Totaal aantal aanvragen, toekenningen en verantwoordingen van rondes 5 en 6 per onderwijstype.

	po/go	vo/vgo	mbo	Totaal
Aangevraagd	360	235	43	638
% van totaal aantal scholen (per onderwijssector)	6%	16%	8%	-
Toegekend	197	159	26	382
% van totaal aantal scholen (per onderwijssector)	3%	11%	5%	-
Verantwoord en uitgekeerd	164	148	25	337
% van totaal toegekend	52%	42%	7%	100%
% van totaal aantal scholen (per onderwijssector)	3%	10%	5%	-

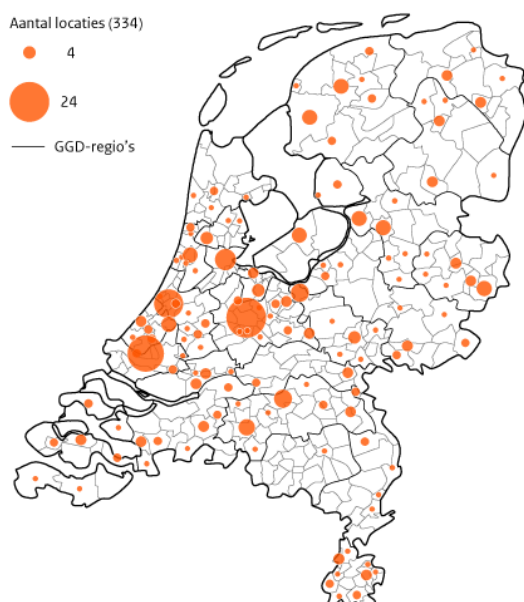
3.2 Respons evaluatievragenlijst ronde 5 en ronde 6

Er zijn voor rondes 5 en 6 tot en met oktober 2023 334 unieke evaluatievragenlijsten ingevuld. De resultaten zoals vermeld in deze rapportage zijn afkomstig van de evaluatievragenlijsten van deze scholen (n=334). Dit is 99% van de scholen die de besteding van de toegekende financiële bijdrage van de stimuleringsregeling in rondes 5 en 6 hebben verantwoord (n=337). In de evaluatiepopulatie is het grootste deel afkomstig van primair onderwijs (40%), gevolgd door voortgezet onderwijs (34%) (Figuur 1).

Figuur 1. Verdeling onderwijstypen evaluatiepopulatie (N = 334)

In Figuur 2 is de spreiding van schoollocaties deelnemend aan de evaluatie weergegeven, met daarbij zichtbare GGD-regio's en gemeentegrenzen. De scholen zijn verspreid over alle 26 GGD-regio's van Nederland. Er is een hogere concentratie van deelnemende scholen in de Randstad dan in de rest van Nederland. Vanwege de bevolkingsdichtheid zijn daar meer scholen dan in de andere provincies.

Figuur 2. Weergave van de spreiding van alle schoollocaties in Nederland van de evaluatiepopulatie van ronde 5 en ronde 6 van de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit (n=334).

3.3 Bereik en inzet van de stimuleringsregeling

3.3.1 Bereik van de stimuleringsregeling

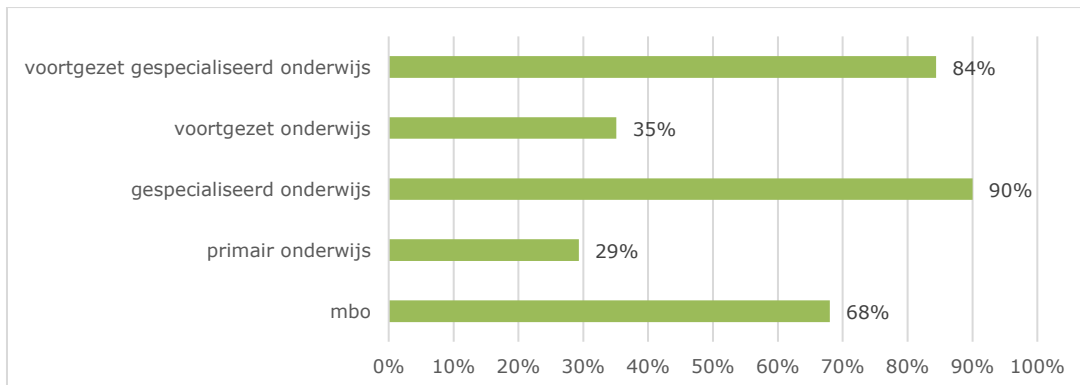
De scholen is gevraagd naar de belangrijkste onderwijssoort of leerjaren binnen de schoollocatie waarvoor zij de stimuleringsregeling hebben ingezet. In alle onderwijstypen is de regeling met name ingezet voor de gehele schoollocatie – dat wil zeggen: voor alle klassen. 94% van de deelnemende po/go-scholen, 34% van de vo/vgo-scholen en 72% van de mbo-scholen hebben de regeling ingezet voor alle klassen.

Er is ook gevraagd of de scholen specifiek aandacht hebben besteed aan hoogrisicogroepen met betrekking tot relaties en seksualiteit⁶. Van de deelnemende scholen geeft 45% aan dit gedaan te hebben, 51% heeft geen specifieke aandacht aan hoogrisicogroepen besteed en 4% weet het niet. In Figuur 3 zijn de resultaten weergegeven welke onderwijstype specifiek aandacht hebben besteed aan hoogrisicogroepen. Vooral in het gespecialiseerd onderwijs wordt er specifiek aandacht besteed aan

---

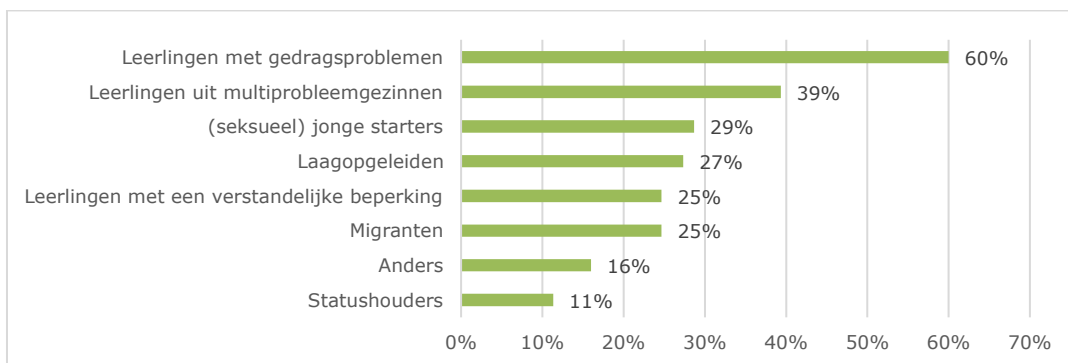
⁶ Hoogrisicogroepen: laagopgeleiden, jonge starters, jongeren met een verstandelijke beperking of gedragsproblemen, jongeren in gesloten/open residentiële jeugdhulp, migranten, asielzoekers en statushouders, en kinderen uit multiprobleemgezinnen. Uit: Kwinkgroep, 5-2019, Stimuleringsplan seksuele en relationele vorming; collectieve preventie van onbedoelde (tiener)zwangerschappen via het onderwijs

hoogrisicogroepen met betrekking tot relaties en seksualiteit, wat ook te verklaren is doordat dit type onderwijs specifiek is voor jongeren met een verstandelijke beperking of gedragsproblemen.

Figuur 3. Percentage schoollocaties dat specifieke aandacht heeft besteed aan hoogrisicogroepen per onderwijstype (n=334).

Scholen die aandacht hebben besteed aan een gedefinieerde hoogrisicogroep (n=150, 45%) hebben met name aandacht besteed aan leerlingen met gedragsproblemen (60%) en leerlingen uit multiprobleemgezinnen (39%) (Figuur 4).

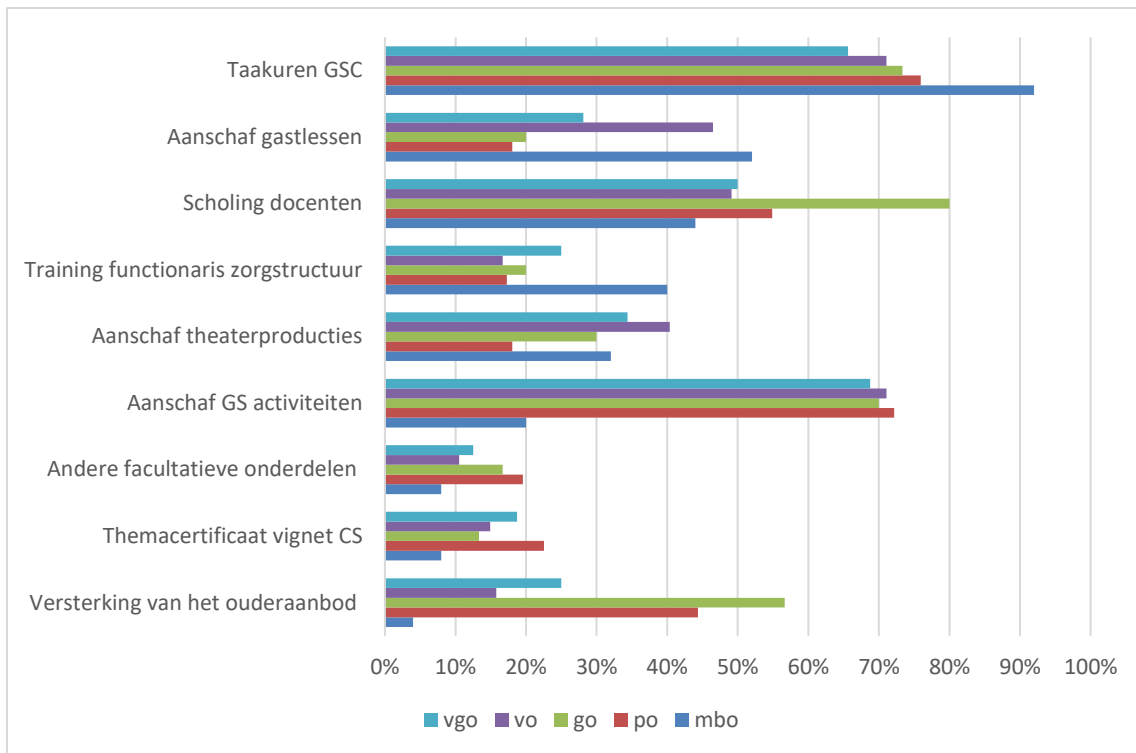

Figuur 4. Hoogrisicogroepen waaraan de schoollocaties in ronde 5 en 6 specifieke aandacht hebben besteed (n=150) (meerdere antwoorden mogelijk)

3.3.2 Inzet van de financiële bijdrage

Er zijn verschillende manieren waarop scholen de beschikbare financiële bijdrage kunnen inzetten, waarbij advies en begeleiding door een Gezonde School-adviseur, het aanwijzen en scholen van een Gezonde School-coördinator en scholing verplichte onderdelen zijn.

De meeste scholen hebben de beschikbare gelden in ieder geval ingezet voor de vergoeding van de taakuren van de Gezonde School-coördinator (74%). Daarnaast heeft twee derde van de deelnemende scholen de bijdrage ingezet voor de aanschaf of uitvoering van Gezonde School-activiteiten voor het thema Relaties en seksualiteit (67%). Zie Figuur 5 voor uitgebreide resultaten van de inzet van de bijdrage per onderwijstype.

Figuur 5. Inzet financiële bijdrage stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit naar type activiteit per onderwijstype in percentages (meerdere antwoorden mogelijk) (n=334).

Het mbo heeft vaak ingezet op het vergoeden van de taakuren voor de Gezonde School-coördinator (92%), de aanschaf van gastlessen (52%) en de scholing van docenten (44%).

In het po en het go werd de regeling ten opzichte van de andere onderwijstypen vaker ingezet om het ouderaanbod te versterken. Binnen het go werd voornamelijk veel ingezet op de scholing van docenten. Daarnaast werd het ook vaak ingezet voor de taakuren voor de Gezonde School-coördinator. Ten slotte koos het vo het vaakst voor de aanschaf van Gezonde School-activiteiten (71%) en de vergoeding van taakuren van de Gezonde School-coördinator (71%). Daarnaast werd ook vaak ingezet op scholing van docenten (49%).

Daarnaast geeft 90% van de deelnemende scholen aan tevreden te zijn met hoe zij de stimuleringsregeling hebben ingezet. Scholen die niet tevreden waren met de inzet gaven aan dat zij nog bezig zijn met de stimuleringsregeling, dat er andere prioriteiten voorrang kregen en dat ze minder gedaan hadden van gepland.

Gezonde School-coördinator

Van de scholen geeft 97% (n=323) aan een Gezonde School-coördinator te hebben. Ondanks de voorwaarde van de regeling om de taken voor Gezonde School te beleggen bij een eigen medewerker van de school die als Gezonde School-coördinator de regie neemt en kartrekker is van de Gezonde School-plannen, geeft 3% van de scholen aan geen Gezonde School-coördinator te hebben.

Van de scholen met een Gezonde School-coördinator (n=323) in ronde 5 en 6 heeft 47% deze aangesteld vanwege de toekenning van de stimuleringsregeling. Van dit deel heeft 9% naar aanleiding van de stimuleringsregeling een tweede Gezonde School-coördinator aangesteld. 44% van de scholen met een Gezonde School-coördinator had deze voorafgaand aan de regeling al aangesteld.

Gezonde School-adviseur

Bijna alle scholen (86%) hebben gebruikgemaakt van de begeleiding van de Gezonde School-adviseur, bijvoorbeeld bij het maken van keuzes voor de inzet van de financiële bijdrage of ideeën voor scholing en meedenken vanuit beleid. Van deze scholen (n=287) gaf het merendeel (83%) aan dat 20 uur begeleiding voldoende was om de gewenste resultaten te halen. Voor 11% van de scholen was 20 uur niet geheel nodig en daarmee te veel. 7% van de scholen vond het aantal ondersteuningsuren van de Gezonde School-adviseur juist te weinig. Uit de urenregistratie van de Gezonde School-adviseurs blijkt dat in ronde 5 gemiddeld 88% van de begeleidingsuren is gerealiseerd en in ronde 6 81%.

De vaakst genoemde reden voor het niet gebruiken van de 20 uur begeleiding en advies door de Gezonde School-adviseur (n=34), is dat de begeleiding niet nodig was, bijvoorbeeld omdat er al voldoende expertise in huis was (Tabel 4).

Tabel 4. Samenvatting van de toelichtingen waarom een schoollocatie geen gebruik heeft gemaakt van de 20 uur begeleiding door de Gezonde School-adviseur.

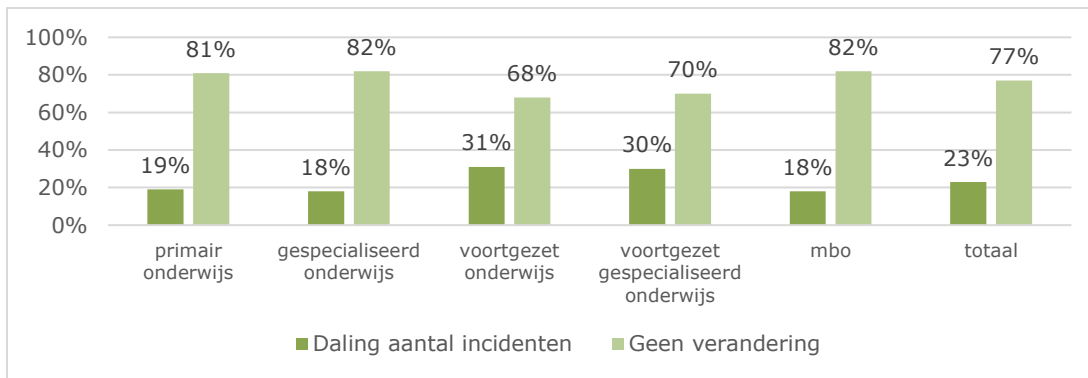
Toelichting	Aantal schoollocaties
Niet nodig/al eerder meegedaan/zelf geprobeerd	34
Niet op de hoogte dat dit kon	4
Wel van plan, maar nog niet aan toegekomen	1
Hulp van anderen/externen gehad	5
Wel hulp gehad maar minder dan 20h	1
Anders	1

Van de scholen geeft 53% aan dat zij contact hebben gehad of hebben samengewerkt met thema- en of kennisinstituten. De vaakst genoemde partij is Rutgers. Overige genoemde partijen in willekeurige volgorde zijn onder andere CED groep, COC, Driestar Educatief, GGD, EduQueer, Kikid, Siriz, SOA Aids NL, Thumba en WIS educatie.

3.4 Ontwikkeling op de pijlers van Gezonde School

Schoolomgeving

Het merendeel van de respondenten ziet sinds de toepassing van de stimuleringsregeling dat leerlingen/studenten meer respectvol omgaan met hun eigen seksualiteit en die van de ander (22% ervaart verandering, 69% een beetje verandering). Daarnaast meldt 19% van de scholen dat sinds de aanvang van de stimuleringsregeling er minder incidenten rondom relaties en seksualiteit zijn, zoals grensoverschrijdend gedrag of genderdiscriminatie. Bij het grootste deel van de scholen was hierin nog geen verschil gezien (80%). In het voortgezet onderwijs was de daling van het aantal incidenten het grootst (zie Figuur 6). De voortgang op deze pijler draagt bij aan subdoel 1 van het Stimuleringsprogramma Gezonde Relaties en Seksualiteit: meer scholen beschikken over een veilig schoolklimaat waarin seksuele en relationele vorming goed is ingebed en de leerkrachten/docenten goed worden begeleid en ondersteund.

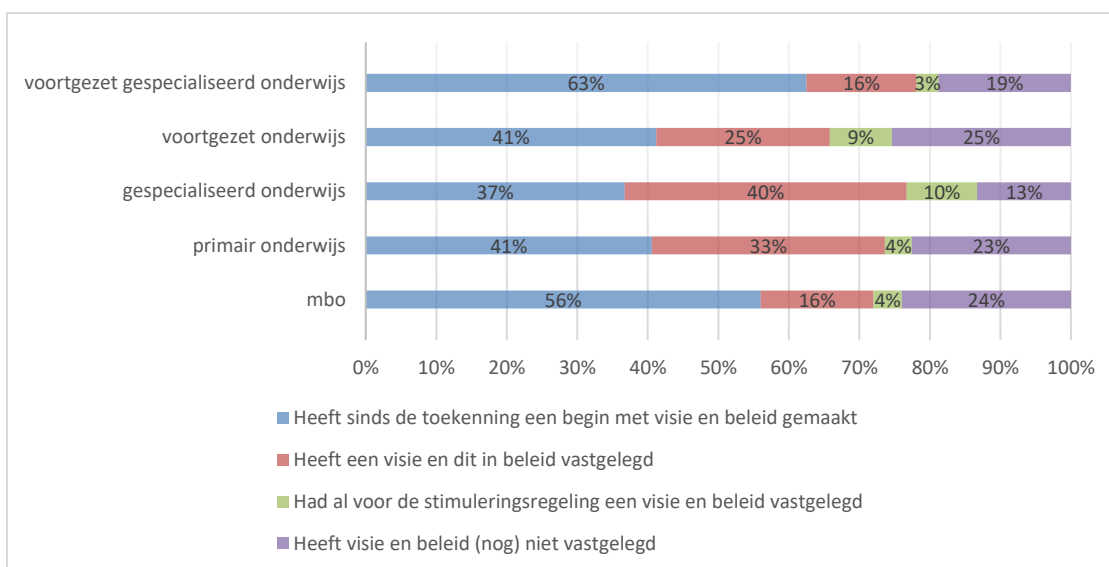

Figuur 6. Percentage schoollocaties dat een daling ziet in het aantal incidenten gerelateerd aan relaties en seksualiteit (n=334).

Schoolbeleid

Naar aanleiding van de stimuleringsregeling betreft 58% van de scholen ouders actief bij de visie, het beleid en de gedragsregels rondom relaties en seksualiteit of heeft hier een begin mee gemaakt. Denk hierbij aan het organiseren van ouderavonden of oudertrainingen. 8% deed dit al voorafgaand aan de stimuleringsregeling en 34% van de scholen geeft aan nog geen ouders actief te betrekken bij de visie, het beleid en de gedragsregels rondom relaties en seksualiteit.

Het hebben van een visie en geschreven beleid over hoe de school wil bijdragen aan een gezonde seksuele ontwikkeling van de leerlingen/studenten was voorafgaand aan de regeling bij de meeste scholen nog niet op orde (94%). Dankzij de stimuleringsregeling heeft nu bijna driekwart van de scholen een dergelijke visie en geschreven beleid of hier een begin mee gemaakt (72%). Bij 23% van de scholen was dit (nog) niet het geval na de stimuleringsregeling. Zie Figuur 7 voor de percentages scholen per onderwijstype dat een schoolbeleid en visie heeft vastgelegd. De voortgang op deze pijler draagt bij aan subdoel 2 van het Stimuleringsprogramma Gezonde Relaties en Seksualiteit: meer scholen hebben het onderwerp seksuele en relationele vorming verankerd in hun schoolbeleid en in hun curriculum.

Figuur 7. Percentage scholen per onderwijstype dat een schoolbeleid en visie al dan niet heeft vastgelegd (n=334).

Signaleren

Dankzij de stimuleringsregeling is 39% van de scholen begonnen met het verbeteren van de signaleringsstructuur voor seksueel grensoverschrijdend gedrag. 25% van de scholen geeft aan dit daadwerkelijk verbeterd te hebben. 25% van de scholen geeft aan dat de signaleringsstructuur voorafgaand aan de stimuleringsregeling al voldoende op orde was. De signaleringsstructuur is door 11% van de scholen nog niet verbeterd. Mbo scholen geven het vaakst aan van alle deelnemende scholen dat de signaleringsstructuur in de school is verbeterd.

Naar aanleiding van de stimuleringsregeling geeft 41% van de scholen aan dat zij signalen met betrekking tot relaties en seksualiteit structureel met het zorgteam van de school bespreken of dat zij hiermee zijn begonnen (14%). Een klein deel (5%) van de scholen besprak deze signalen voorafgaand aan de stimuleringsregeling nog niet, en 39% van de scholen besprak deze signalen voorafgaand aan de stimuleringsregeling al met het zorgteam van de school.

Van de bevroegde scholen geeft 40% aan dat zij, sinds zij bezig zijn met de stimuleringsregeling Relaties en seksualiteit, een verbetering in het schoolklimaat zien. Het blijkt voor veel scholen (52%) lastig om in te schatten of het schoolklimaat verbeterd is dankzij de stimuleringsregeling. Iets minder dan de helft van de scholen (42%) heeft gespreksruimtes kunnen realiseren om (privé)gesprekken met leerlingen en studenten te voeren. 41% van de scholen had al voldoende gespreksruimtes. De voortgang op deze pijler draagt bij aan subdoel 3 van het Stimuleringsprogramma Gezonde Relaties en Seksualiteit: meer scholen werken op het gebied van seksuele en relationele vorming samen met lokale zorg- en welzijnsorganisaties, zodat de school of onderwijsinstelling zich waar nodig kan laten ondersteunen bij preventie en kan doorverwijzen als leerlingen of studenten vragen of problemen hebben.

Educatie

Het merendeel van de scholen geeft aan dat ze door de stimuleringsregeling nu structureel aandacht besteden aan het thema 'Relaties en seksualiteit' in de lessen of hiermee een begin hebben gemaakt (80%), en 14% van de scholen deed dit al structureel. 7% van de scholen doet dit ondanks de stimuleringsregeling nog (steeds) niet.

Naar aanleiding van de stimuleringsregeling heeft 74% van de scholen voldoende tijd en geld beschikbaar voor de deskundigheidsbevordering van leerkrachten/docenten op het gebied van relaties en seksualiteit. 8% van de scholen had dit voorafgaand aan de stimuleringsregeling al. De voortgang op deze pijler draagt bij aan subdoel 2 en 4 van het Stimuleringsprogramma Gezonde Relaties en Seksualiteit: meer scholen hebben het onderwerp seksuele en relationele vorming verankerd in hun schoolbeleid en in hun curriculum, en meer scholen geven tijdens lessen en themaweken aandacht aan seksuele en relationele vorming, waaronder preventie van onbedoelde (tiener)zwangerschap, bij voorkeur met behulp van goed onderbouwde lessen en lespakketten.

Door de stimuleringsregeling worden scholen gestimuleerd om aan de slag te gaan met Gezonde School-activiteiten. Een ruime meerderheid van de scholen (79%) geeft aan naar aanleiding van de stimuleringsregeling een Gezonde School-activiteit te hebben aangeschaft en hiermee aan de slag te zijn gegaan. 15% van de scholen voerde geen Gezonde School-activiteit uit, 6% deed dit voor aanvang van de stimuleringsregeling al. Op de vraag of het aanbod van Gezonde School-activiteiten voor het thema 'Relaties en seksualiteit' voldoende was antwoordde 89% van de scholen hier positief op. 11% vond het niet voldoende. De vaakst genoemde reden hiervoor was dat het aanbod niet aansloot bij de

doelgroep. Bij het vo was het percentage het hoogst van scholen die het niet voldoende vonden (15%) en bij het vgo het laagst (6%).

De scholen die aangeven een Gezonde School-activiteit uit te voeren (naar aanleiding van of al voorafgaand aan de stimuleringsregeling, te weten 85%) is gevraagd welke Gezonde School-activiteit ze uitvoeren (zie Tabel 5). In Tabel 5 zijn alle Gezonde School-activiteiten weergegeven die zijn ingezet door verschillende doelgroepen (po, go, vo, vgo, mbo). De Gezonde School-activiteit Kriebels in je buik voor het po werd het vaakst ingezet, gevolgd door het Vlaggensysteem en Girls' Choice. Voor het vo werd Lang Leve de Liefde – onderbouw, Lang Leve de Liefde – bovenbouw en Sense.info het vaakst ingezet. Voor het mbo werden TestJeLeefstijl, Vlaggensysteem en Lange Leve de Liefde-mbo het vaakst gebruikt.

Van de 283 scholen die hebben aangegeven een Gezonde School-activiteit te hebben uitgevoerd, heeft 74% een Gezonde School-activiteit aangeschaft voor meerdere groepen of leerjaren. 20% van de scholen heeft een Gezonde School-activiteit aangeschaft voor meerdere jaren (bijvoorbeeld middels een contract met de eigenaar van de Gezonde School-activiteit voor de komende vijf jaar). Volgens 60% van de scholen die een Gezonde School-activiteit uitvoerde, sloten de activiteiten voldoende aan bij de onderwijsmethodiek, cultuur, en normen en waarden van de school(locatie).

Tabel 5. Inzet Gezonde School-activiteiten door scholen in rondes 5 en 6.

Gezonde school activiteit [^]	Doelgroep	N	%
Kriebels in je buik	po	77	14%
<i>Waarvan Vreedzame Kriebels/School</i>	po	6	1%
Vlaggensysteem	po, vo, mbo	59	11%
Lang Leve de Liefde – onderbouw	vo	55	10%
Lang Leve de Liefde - bovenbouw	vo	35	7%
Sense.info	vo, mbo	29	5%
Boys R Us	po, vo, mbo	29	5%
Kriebels in je buik GO	go	26	5%
Girls' Choice Wensen en grenzen in intimiteit	vo, po	24	4%
Lang Leve de Liefde – herhalingsmodule	vo (mbo/ praktijkonderwijs)	20	4%
Benzies & Batchies	vo	18	3%
Be-Loved Seksualiteit en Weerbaarheid	vo	16	3%
Lang Leve de Liefde – vgo	vgo	16	3%
Lovebuzz	vo	16	3%
Educatieve Escaperoom 'Het stopt bij jou!'	po, vo, mbo	13	2%
Can you fix it?	vo	11	2%
TestJeLeefstijl	mbo	7	1%
Gender & Sexuality Alliances op scholen	vo, mbo	7	1%
Girls Talk+	vo (praktijkonderwijs)	7	1%
Welkom op school: mentormethode voor nieuwkomers in het voortgezet onderwijs	vo	7	1%
Veiligwijs	po	6	1%

Bordspel SeCZ TaLK	vo, mbo (voor chronisch zieke of beperkte jongeren)	6	1%
Je lijf, je Lief!	vo (specifiek voor praktijkonderwijs/vmbo)	6	1%
Lang Leve de Liefde – mbo	mbo	5	1%
Wat doe jij?.. Wensen en grenzen in de liefde	vo, mbo	6	1%
Lang Leve de Liefde – mbo entree	mbo	2	0%
Make a Move+	vo (praktijkonderwijs,; specifiek voor jongeren met een licht verstandelijke beperking)	2	0%
Ik ben van mij!	vo, mbo	1	0%
Living Loving	Vo	1	0%
Make a Move	vo (vmbo)/mbo	1	0%
Les(s) & More	mbo (hoogrisicjongeren: specifiek voor laagopgeleide en allochtone jongeren)	0	0%
		0	0%
Peereducatieprogramma Love & Sens(e)uality	mbo	0	0%
Liefde is... voor meisjes	vo	0	0%
Merel van Groningen – project	vo	0	0%
Totaal aantal uitgevoerde Gezonde School-activiteiten		542	

[^]Alle Gezonde School-activiteiten zijn te vinden op www.gezondeschool.nl

3.5 Ervaringen met de stimuleringsregeling

Het merendeel van de scholen (89%) is tevreden met de uitvoering van de stimuleringsregeling, zoals over de aanvraagprocedure en afhandeling:

“De aanvraag verloopt soepel en de afhandeling is uitvoerbaar. Verder zie ik vooral de toegevoegde waarde voor de vergrote kennis van de collega's. Die kennis nemen ze mee de groepen in.”

“Het geeft heel veel ruimte en vrijheid om de kwetsbare leerlingen van onze doelgroep goed te begeleiden om de juiste keuzes te kunnen maken, als het gaat om veilige relaties en seksualiteit.”

“Voor het eerste jaar deelgenomen aan de stimuleringsregeling en alles is duidelijk en overzichtelijk uiteen gezet. Ik weet ook bij wie ik moet zijn voor eventuele vragen. Begeleiding vanuit GGD ook goed geweest.”

“Fijne samenwerking met de Gezonde-school-adviseur en een heldere procedure bij aanvragen subsidies!”

“Door gesprekken met de Gezonde School-adviseur is ons team veel goede ideeën aangedragen. Gezonde school is sinds de regeling een projectgroep geworden. Hierdoor is er ook tijd om dit meer structureel terug te laten komen door het jaar heen.”

De meeste scholen die niet tevreden waren, geven aan dat het aanvragen van de regeling veel tijd in beslag nam, waardoor sommigen geen toegevoegde waarde ervaarden:

“De aanvraag en afronding vraagt een grote tijdsinvestering van de school; die tijd had ik liever inhoudelijk besteed”

“De aanvraag en uitvoering is nog steeds lastig om door heen te komen, ook deze vragenlijst veronderstelt een aantal zaken waar ik niet goed op kan antwoorden omdat er geen mogelijkheid voor is.”

“Ik vind de aanvraagprocedure heel omslachtig.”

Daarnaast geeft een klein deel van de scholen aan dat de regeling niet volledig aansloot op de wensen of de visie van de school:

“Afstemming over coördinatie en inrichting van de regeling past nog niet helemaal goed bij onze school.”

“De lijst met goedgekeurde interventies werkt voor ons niet goed. We hebben veel geld uitgegeven aan activiteiten die niet onder de regeling vallen en kunnen daardoor niet alles declareren.”

“De (dalton)visie die wij als school uitdragen leent zich niet voor een gestructureerde aanpak zoals de Gezonde School dat aanbiedt. De aangeboden cursus was daarom ook maar minimaal effectief en toereikend voor ons als coördinatoren. Wel hebben we fijn contact gehad met iemand van de GGD die ons op weg heeft geholpen een manier te vinden die passend is voor onze school en aansluit bij onze visie.”

“We hadden graag de ruimte gehad om het geld flexibeler in te zetten, dus ook nog buiten de subsidieruimte.”

Ook zijn de kosten voor sommige scholen hoger dan de subsidie, wat hen minder tevreden maakt over de uitvoering:

“De kosten zijn echt een stuk hoger dan dat de subsidie is. Ook deze verantwoording, procedure en deze afhandeling. Hier zijn uren aan administratie en planning ingestoken. De uren van de inzet van de coördinator is niet realistisch, dus wat er niet wordt vergoed moet je als school nog extra bijleggen aan kosten.”

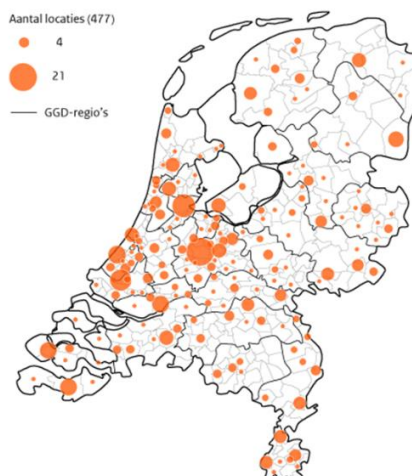
3.6 Verschillen tussen tranche 1 en tranche 2

Bij de uitkomsten van de verschillende tranches moet er wel rekening mee gehouden worden dat in alle rondes (1 t/m 6) verschillende scholen hebben meegedaan en deze vergelijking verschillende evaluatiepopulaties betreft, met verschillende kenmerken.

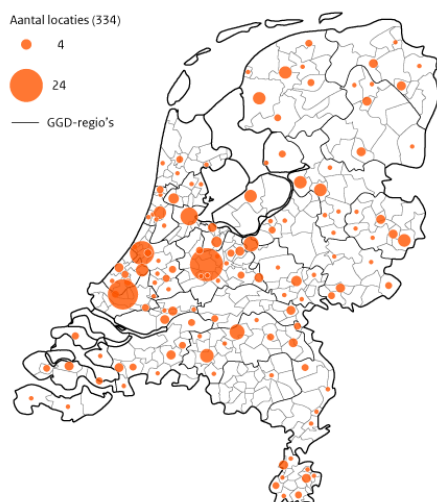
Ten opzichte van rondes 1 en 2 van tranche 1 zijn er in rondes 3 t/m 6 om financiële redenen minder scholen in de gelegenheid gesteld om aan de regeling deel te nemen. Net als in rondes 1 t/m 4, is de spreiding van scholen die gebruik hebben gemaakt van de stimuleringsregeling in rondes 5 en 6, wat meer geconcentreerd in de Randstad, zoals te zien is in figuur 8a, 8b en 8c. Vanwege de bevolkingsdichtheid zijn daar meer scholen gevestigd dan in de andere provincies.

Figuur 9a. Spreiding schoollocaties
ronde 1 en 2

Figuur 8b. Spreiding schoollocaties
ronde 3 en 4

Figuur 10c. Spreiding schoollocaties
ronde 5 en 6

Over het algemeen hebben po-scholen het meest gebruik gemaakt van de stimuleringsregeling, zoals te zien is in Tabel 6. Ten opzichte van rondes 1 en 2 hebben in rondes 3 en 4 vooral meer po-scholen gebruikgemaakt van de stimuleringsregeling, en minder vo-scholen. Daarentegen, in ronde 5 en 6 hebben juist weer meer vo-scholen en minder po-scholen gebruik gemaakt van de stimuleringsregeling. Het aandeel vgo-scholen is redelijk gelijk gebleven en het aandeel go-scholen is lichtelijk gestegen over de rondes heen. Ten slotte is het aandeel mbo lichtelijk gedaald over de rondes heen.

Tabel 6. Verdeling van stimuleringsregeling over onderwijstypen per tranche in percentages

	Tranche 1 (rondes 1 en 2)	Tranche 2 (rondes 3 en 4)	Tranche 2 (ronde 5 en 6)
po	34%	45%	40%
go	4%	6%	9%
% van totaal aantal po/go scholen[^]	3%	4%	2%
vo	41%	28%	34%
vgo	10%	9%	10%
% van totaal aantal vo/vgo scholen[^]	18%	12%	10%
mbo	11%	13%	8%
% van totaal aantal mbo scholen[^]	8%	11%	5%

[^] www.onderwijsincijfers.nl (december 2021, december 2022, december 2023)

Inzet financiële bijdrage facultatieve onderdelen

Wat verder opvalt is dat de scholen de beschikbare financiële bijdrage op verschillende wijzen hebben ingezet, wat vooral zichtbaar is bij de inzet van de facultatieve onderdelen. In de vorige rondes (ronde 1&2 en ronde 3&4) werd door bijna alle onderwijsniveaus de financiële bijdrage ingezet op de training functionaris van zorgstructuur. Echter, in ronde 5 en 6 wordt de financiële bijdrage door alle bijna onderwijsniveaus het meeste ingezet voor scholing van (vak)docenten en teamtrainingen. Opvallend

is dat de inzet op de training functionaris van zorgstructuur in ronde 5 en 6 dus gedaald is ten opzichte van de rondes ervoor, vooral binnen het vo/vgo en po/go.

Inzet GS-activiteiten

De grote meerderheid van de scholen heeft in de verschillende rondes (ronde 1 t/m 6) Gezonde School-activiteiten ingezet naar aanleiding van de stimuleringsregeling, zie ook Tabel 7. In ronde 5/6 hebben minder mbo-scholen Gezonde School-activiteiten ingezet (64%) dan in rondes 3 en 4 (79%). In het po en go zijn er ook iets minder scholen die een Gezonde School-activiteit hebben ingezet in rondes 5 en 6 ten opzichte van ronde 3 en 4 (80% vs. 83%; 73% vs. 79%). Scholen geven aan dat ze ook andere activiteiten hebben ingezet dan Gezonde School-activiteiten.

Tabel 7. Inzet Gezonde School-activiteiten in verschillende rondes per onderwijstype (in percentages)

	Ronde 1/2	Ronde 3/4	Ronde 5/6
mbo	33%	79%	64%
po	83%	83%	80%
go	83%	79%	73%
vo	79%	77%	82%
vgo	85%	72%	81%
Totaal	76%	80%	79%

Verankering schoolbeleid

In de verschillende rondes (rondes 1 t/m 6) heeft een redelijk constant aantal scholen relationele en seksuele vorming verankerd in hun schoolbeleid (28%; 27%; 28%). Echter, er blijken wel verschillen te zitten tussen de onderwijstypes, zie ook Tabel 8.

In ronde 5 en 6 zijn er minder mbo-scholen waarbij relationele en seksuele vorming verankerd is in het schoolbeleid in vergelijking met ronde 3 & 4 (16% vs. 33%). Ook in het vgo lijkt een daling ingezet; in rondes 5 en 6 heeft 16% van de vgo-scholen relationele en seksuele vorming verankerd in het schoolbeleid, in vergelijking met ronde 3 en 4 (26%) en ronde 1 en 2 (35%). Juist in het gespecialiseerd onderwijs lijkt er een stijgende trend ingezet te zijn: in ronde 5 en 6 heeft 40% van de go-scholen relationele en seksuele vorming verankerd in hun schoolbeleid, in vergelijking met ronde 3 en 4 (39%) en ronde 1 en 2 (26%). In het po en in het vo zijn de percentages met betrekking tot de verankering van relationele en seksuele vorming in het schoolbeleid over de rondes heen vrij constant.

Tabel 8. Verankering schoolbeleid relationele en seksuele vorming in verschillende rondes per onderwijstype (in percentages)

	Ronde 1/2	Ronde 3/4	Ronde 5/6
mbo	11%	33%	16%
po	38%	27%	33%
go	26%	39%	40%
vo	22%	22%	25%
vgo	35%	26%	16%
Totaal	28%	27%	28%

Specifieke aandacht kwetsbare doelgroepen

Iets minder dan de helft van de scholen heeft in de verschillende rondes (ronde 1 t/m 6) aandacht besteed aan kwetsbare doelgroepen voor het thema 'Relaties en seksualiteit', zie ook Tabel 9.

In het mbo en go lijkt een stijgende trend ingezet te zijn met betrekking tot het besteden van aandacht aan kwetsbare groepen. Zo heeft 68% van de mbo-scholen aandacht besteed in ronde 5 en 6, in vergelijking met 53% in ronde 3 en 4 en 28% in ronde 1 en 2. Ook in het go wordt door 90% van de scholen aandacht besteed aan kwetsbare groepen in ronde 5 en 6, ten opzichte van 71% in ronde 3 en 4 en 65% in ronde 1 en 2. Daarnaast besteedt het vo ook veel specifieke aandacht aan kwetsbare doelgroepen.

Tabel 9. Scholen dat specifieke aandacht heeft besteed aan hoog risicogroepen in verschillende rondes per onderwijstype (in percentages)

	Ronde 1/2	Ronde 3/4	Ronde 5/6
mbo	28%	53%	68%
po	41%	31%	29%
go	65%	71%	90%
vo	38%	47%	35%
vgo	89%	79%	84%
Totaal	44%	45%	45%

4. Conclusie

Het hoofddoel van het totale stimuleringsprogramma Relationele en seksuele vorming is om meer scholen structureel in staat te stellen om hun leerlingen en studenten te vormen tot burgers die verantwoordelijk en respectvol omgaan met hun eigen seksualiteit en die van de ander. De hierbinnen vallende stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit is een middel om scholen hierbij te helpen. Door de stimuleringsregeling zijn meer scholen in staat gesteld om met het thema 'Relaties en seksualiteit' aan de slag te gaan en voortgang te boeken wat betreft verankering in educatie, schoolomgeving, signaleren en beleid.

In dit hoofdstuk worden conclusies getrokken over de evaluatie van de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit over het schooljaar 2022-2023. Ook worden hierbij aanbevelingen geschreven. Hieronder worden het bereik en de inzet van de stimuleringsregeling besproken. Vervolgens wordt er ook een conclusie getrokken per (sub)doel van het stimuleringsprogramma.

Bereik stimuleringsregeling

Bij alle onderwijstypen is de stimuleringsregeling met name ingezet op de gehele schoollocatie, dus voor alle klassen. Daarnaast geeft minder dan de helft van de scholen aan dat zij specifiek aandacht hebben besteed aan hoog risicogroepen met betrekking tot het thema relaties en seksualiteit. De mate waarin scholen zich richten op kwetsbare doelgroepen verschilt tussen de onderwijstypes, waarbij met name het gespecialiseerd onderwijs zich richt op deze doelgroepen. Echter, het is belangrijk dat alle onderwijstypes hier aandacht aan besteden; zo zijn hoog risicogroepen⁷ kwetsbaar en/of minder weerbaar. Een deel van de jongeren in deze groep heeft beperkte sociaal-emotionele en gezondheidsvaardigheden en heeft minder goede informatie en ondersteuning ter beschikking, waardoor zij extra risico lopen om onbedoeld zwanger te raken (Kwinkgroep, 2019). Kortom, naast het breed inzetten op de regeling in alle klassen, zou er binnen het reguliere onderwijs specifiekere aandacht besteed kunnen worden aan hoog risicogroepen met betrekking tot het thema relaties en seksualiteit. De Gezonde School-adviseur zou hierin een rol kunnen spelen door het belang hiervan te benadrukken.

Inzet stimuleringsregeling

Door net iets meer dan de helft van de scholen wordt de bijdrage ingezet voor de scholing van (vak)docenten of teamtrainingen rondom het thema relaties en seksualiteit. Subdoel 1 stelt dat meer scholen moeten beschikken over een veilig schoolklimaat waarin seksuele en relationele vorming goed is ingebed en de leerkrachten/docenten goed worden begeleid en ondersteund. Oftewel, het is belangrijk om leerkrachten en docenten te blijven ondersteunen en te scholen rondom het thema relaties en seksualiteit. Aanbevolen wordt om bij een volgende ronde het belang van het inzetten op scholing van (vak)docenten en teamtrainingen rondom het thema relaties en seksualiteit te blijven stimuleren onder de scholen. Deze taak kan bij de Gezonde School-adviseur gelegd worden.

---

⁷ Hoogrisicogroepen: laagopgeleiden, jonge starters, jongeren met een verstandelijke beperking of gedragsproblemen, jongeren in gesloten/open residentiële jeugdhulp, migranten, asielzoekers en statushouders, en kinderen uit multiprobleemgezinnen. Uit: Kwinkgroep, 5-2019, Stimuleringsplan seksuele en relationele vorming; collectieve preventie van onbedoelde (tiener)zwangerschappen via het onderwijs

Het is ook belangrijk om aandacht te blijven schenken aan de continuering van de Gezonde-School activiteiten die worden uitgevoerd dankzij de stimuleringsregeling. De bijdrage van de stimuleringsregeling wordt namelijk door de meeste scholen ingezet voor de vergoeding van de taakuren van de Gezonde School-coördinator en voor de aanschaf en uitvoering van Gezonde School-activiteiten. Dit zijn beide belangrijke onderdelen van de Gezonde School-aanpak. Het is dan ook belangrijk dat scholen deze activiteiten en het hebben van een Gezonde School-coördinator borgen in hun schoolbeleid.

Daarnaast hebben bijna alle scholen gebruikgemaakt van de begeleiding van de Gezonde School-adviseur, bijvoorbeeld bij het maken van keuzes voor de inzet van de financiële bijdrage of ideeën voor scholing en meedenken vanuit beleid. De begeleiding van de Gezonde School-adviseur wordt door de grote meerderheid van de scholen positief beoordeeld. Zij vonden de 20 uur begeleiding voldoende om de gewenste resultaten te behalen. Aanbevolen wordt om bij een volgende ronde de 20 uur begeleiding voor scholen te behouden.

Hieronder staan beknopt enkele conclusies over de evaluatiepopulatie van rondes 5 en 6 van de stimuleringsregeling, beschreven per (sub)doel van het stimuleringsprogramma:

1. Subdoel 1: Meer scholen beschikken over een veilig schoolklimaat waarin seksuele en relationele vorming goed is ingebed en de leerkrachten/docenten goed worden begeleid en ondersteund.

Uit de resultaten komt naar voren dat 40% van de scholen een verbetering in het schoolklimaat ziet. Ook heeft het merendeel (54%) de bijdrage ingezet voor scholing en teamtrainingen, zodat leerkrachten ondersteund worden. Verder ziet het merendeel van de scholen (91%) sinds de toepassing van de stimuleringsregeling dat leerlingen/studenten respectvoller omgaan met hun eigen seksualiteit en die van de ander. Ten slotte ziet 1 op de 5 scholen een daling in het aantal incidenten gerelateerd aan relaties en seksualiteit, sinds de toepassing van de stimuleringsregeling. Kortom, de zojuist genoemde resultaten laten een positieve vooruitgang zien op subdoel 1 van het Stimuleringsprogramma Gezonde Relaties en Seksualiteit.

Echter, met de huidige gegevens uit de evaluatie is niet bekend of het schoolklimaat voor het invoeren van de stimuleringsregeling al op orde was. Het is nu alleen bekend of het schoolklimaat verbeterd is. In een volgende evaluatie is zou het aan te bevelen zijn om ook uit te vragen hoe het met het schoolklimaat gesteld was voor de inzet van de stimuleringsregeling.

2. Subdoel 2: meer scholen hebben het onderwerp seksuele en relationele vorming verankerd in hun schoolbeleid en in hun curriculum.

Het hebben van een visie en geschreven beleid over hoe de school wil bijdragen aan een gezonde seksuele ontwikkeling van de leerlingen/studenten was voorafgaand aan de regeling bij bijna alle scholen nog niet op orde (94%). Dankzij de stimuleringsregeling heeft nu ruim een kwart van de scholen (28%) het thema in beleid en visie vastgelegd en bijna de helft (44%) heeft hier sinds de toekenning een begin mee gemaakt. Kortom, de genoemde resultaten laten een voorzichtige

voortgang zien op subdoel 2 van het Stimuleringsprogramma Gezonde Relaties en Seksualiteit. Het is echter wel belangrijk dat scholen het thema in hun beleid blijven borgen en dat scholen die hier een begin aan hebben gemaakt, dit ook daadwerkelijk afmaken. Het zou dan aan te bevelen zijn om scholen na de stimuleringsregeling nogmaals te benaderen om te vragen naar het schoolbeleid en hen zo nodig hier nog in te ondersteunen.

3. Subdoel 3: Meer scholen werken op het gebied van seksuele en relationele vorming samen met lokale zorg- en welzijnsorganisaties, zodat de school of onderwijsinstelling zich waar nodig kan laten ondersteunen bij preventie en kan doorverwijzen als leerlingen of studenten vragen of problemen hebben.

De meerderheid van de scholen heeft contact gehad of samengewerkt met thema-/kennisinstituten voor het thema Relaties en seksualiteit, waarbij de GGD-en ook een belangrijke (lokale) rol vervulden. Naast de thema en kennisinstituten is samengewerkt met lokale GGD-en maar ook enige andere zorg en welzijnsorganisaties zoals ....., hoewel dit niet op een structurele wijze voorkwam, en geen zicht is op welke wijze dit gebeurde. Voor verdere evaluatierondes zou het aan te raden zijn om dit uit te vragen, zodat een beter beeld geschetst kan worden van de manier waarop scholen samenwerken met zorg- en welzijnsorganisaties. Verder is dankzij de stimuleringsregeling 39% van de scholen begonnen met het verbeteren van de signaleringsstructuur voor seksueel grensoverschrijdend gedrag. De meerderheid van de scholen (55%) geeft aan dat zij signalen met betrekking tot relaties en seksualiteit structureel met het zorgteam van de school bespreken of dat zij hiermee zijn begonnen en 39% van de scholen besprak deze signalen voorafgaand aan de stimuleringsregeling al. Kortom, dankzij de stimuleringsregeling zijn veel scholen begonnen met het verbeteren van de signaleringsstructuur en maken zij daarmee voortgang op subdoel 3.

4. Subdoel 4: Meer scholen geven tijdens lessen en themaweken aandacht aan seksuele en relationele vorming, waaronder preventie van onbedoelde (tiener)zwangerschap, bij voorkeur met behulp van goed onderbouwde lessen en lespakketten.

Driekwart van de scholen die Gezonde School-activiteiten hebben aangeschaft, hebben voor het thema 'Relaties en Seksualiteit' activiteiten aangeschaft voor meerdere groepen of leerjaren. Daarnaast heeft 1 op 5 van deze scholen de Gezonde School-activiteit aangeschaft voor meerdere jaren of groepen. Ook geeft 45% van de scholen aan structureel aandacht te besteden in de lessen aan het thema 'Relaties en Seksualiteit', waarbij theaterlessen en gastlessen vaak worden ingezet. Kortom, scholen brengen structureel voor meerdere leerjaren en voor een langere termijn seksuele en rationele vorming onder de aandacht door middel van een goed onderbouwd lespakket. Kortom, dankzij de stimuleringsregeling geven veel scholen aandacht aan seksuele en relationele vorming tijdens lessen en thema weken. Hiermee lijkt de voortgang op subdoel 3 goed.

Verschillen tussen de tranches

Over het algemeen hebben er meer po-scholen gebruik gemaakt van de stimuleringsregeling, maar dit komt ook doordat er meer po-scholen zijn dan vo en mbo scholen. In verhouding tot het totaal aantal scholen per onderwijssector hebben er meer vo/vgo scholen meegedaan aan de stimuleringsregeling.

Ten opzichte van rondes 1 en 2 hebben in rondes 3 en 4 iets meer po-scholen en mbo scholen gebruikgemaakt van de stimuleringsregeling, en minder vo-scholen. Daarentegen, in ronde 5 en 6 hebben bij alle onderwijstypes minder scholen gebruik gemaakt van de stimuleringsregeling ten opzichte van rondes 3 en 4.

De grote meerderheid van de scholen heeft in de verschillende rondes (ronde 1 t/m 6) Gezonde School-activiteiten ingezet naar aanleiding van de stimuleringsregeling. Verder zien we over deze rondes in de verschillende tranches dat ongeveer 3 op de 10 scholen het thema ‘Relaties en seksualiteit’ hebben verankerd in hun schoolbeleid. In ronde 5 en 6 hebben minder mbo- en vgo-scholen het thema verankerd in hun schoolbeleid. Draagvlak bij de directie en/of het schoolbestuur is een belangrijke randvoorwaarde voor borging van het thema. Scholen ervaren veel druk op hun lesprogramma’s en de ervaring leert dat het thema zoals seksualiteit en relaties vaak concurreert met andere maatschappelijke thema’s waar de school (ook) aandacht aan wil besteden, zoals het thema welbevinden wat bij deze scholen en leeftijdsgroepen speelt. Daarom is het van belang dat het thema ‘Relaties en Seksualiteit’ in even belangrijke mate op de kalender komt te staan en dat steeds meer scholen dit gaan verankeren in hun beleid. Door de tranches heen lijkt het gespecialiseerd onderwijs juist steeds meer in te zetten op verankering van het thema in het schoolbeleid. Binnen het gespecialiseerde onderwijs zien we dus een positieve vooruitgang wat betreft de verankering van het schoolbeleid.

Conclusie

De resultaten van deze rapportage laten een positieve bijdrage zien van de stimuleringsregeling aan de doelen van het Zevenpuntenplan. Recent heeft het ministerie van VWS het nieuwe plan ‘Aanpak onbedoelde en ongewenste zwangerschap’ voor de jaren 2023-2025 gepresenteerd. Met deze aanpak wordt ingezet op een integrale aanpak van onbedoelde zwangerschap, abortus en geboorte. In het programma zijn maatregelen opgenomen die een bijdrage leveren aan het behalen van de doelen. Eén van de maatregelen is de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit. Deze stimuleringsregeling wordt via het programma Gezonde School aangeboden aan scholen in het primair onderwijs (po), het gespecialiseerd onderwijs (go), het voortgezet onderwijs (vo) en het middelbaar beroepsonderwijs (mbo). Het hoofddoel is om meer scholen structureel in staat te stellen om hun leerlingen en studenten te vormen tot burgers die verantwoordelijk en respectvol omgaan met hun eigen seksualiteit en die van de ander en het programma is onderdeel van het programma Gezonde School. Concluderend zien we voortgang op de 4 subdoelen van het stimuleringsprogramma en zijn er steeds meer scholen die wanneer ze gebruik maken van de stimuleringsregeling, het thema relaties en seksualiteit meer hebben ingebed in schoolbeleid en curriculum, meer samen werken met zorg en welzijnsorganisaties en goed onderbouwde lespakketten gebruiken. De mate waarin scholen zich richten op kwetsbare doelgroepen verschillen tussen de verschillende onderwijstypes, waarbij met name het gespecialiseerd onderwijs zich richt op deze doelgroepen. Het zou zeker aan te bevelen zijn dat het reguliere onderwijs zich ook op deze kwetsbare doelgroepen gaat richten. In het kader van collectieve preventie via het onderwijs is het van belang te continueren met de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit.

BIJLAGE:

Eindevaluatie vragenlijst Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit ronde 5/ronde 6

Inleiding

De antwoorden die u invult in deze vragenlijst worden enkel gebruikt ter monitoring en evaluatie van de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit. De gegevens worden niet voor andere doeleinden gebruikt en hebben dus geen invloed op de verantwoording en subsidie. Er zijn geen goede of foute antwoorden, alle informatie die u geeft is waardevol.

Alvast bedankt voor het invullen!

Team Monitoring & Evaluatie Gezonde School

Algemeen

Vragen voor PO/GO

1. Binnen welke onderwijssector valt uw school(locatie)?

- Primair onderwijs
- Gespecialiseerd onderwijs

2. Wat was de belangrijkste doelgroep voor de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit?

- Groep 1 en 2
- Groep 3 en 4
- Groep 5 en 6
- Groep 7 en 8
- De onderbouw groep 1 t/m 4
- De bovenbouw groep 5 t/m 8
- De gehele school(locatie)

3. Binnen welk cluster valt uw go-school(locatie)? [voor go] (meerdere antwoorden mogelijk)

- Cluster 1
- Cluster 2
- Cluster 3
- Cluster 4

4. Wat was de belangrijkste doelgroep voor de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit?

- De onderbouw
- De bovenbouw
- De gehele school(locatie)

Vragen voor VO/VSO

1. Binnen welke onderwijssector valt uw school(locatie)?

- Voortgezet onderwijs
- Voortgezet speciaal onderwijs

2. Binnen welk cluster valt uw vso-school(locatie)?

- Cluster 1
- Cluster 2
- Cluster 3
- Cluster 4

3. Wat was de belangrijkste doelgroep voor de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit?

- De onderbouw
- De bovenbouw
- De gehele school(locatie)

4. Wat was de belangrijkste doelgroep voor de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit?

- VMBO basis/kader
- VMBO gl/tl
- VMBO alle leerwegen
- Havo onderbouw
- Havo bovenbouw
- Havo alle klassen
- VWO onderbouw
- VWO bovenbouw
- VWO alle klassen
- Praktijkonderwijs onderbouw
- Praktijkonderwijs bovenbouw
- Praktijkonderwijs alle klassen
- De gehele school(locatie)

Vragen voor MBO

6. Wat was de belangrijkste doelgroep voor de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit?

- Entree opleidingen
- Niveau 2 opleidingen
- Niveau 3 opleidingen
- Niveau 4 opleidingen
- De gehele school(locatie)

7. Hoeveel leerlingen/studenten bevat deze doelgroep?

- Minder dan 100
- 100 – 250

- 251 – 500
- 501 – 750
- Meer dan 750

8. Heeft u specifieke aandacht besteed aan kwetsbare doelgroepen rondom het thema relaties en seksualiteit? (bijvoorbeeld statushouders, leerlingen uit multiprobleemgezinnen, seksueel jonge starters, migranten, leerlingen met gedragsproblemen, verstandelijk beperkten of laagopgeleiden)

- Ja
- Nee
- Weet ik niet

9. Aan welke hoog-risicogroep(en) heeft u specifieke aandacht besteed? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Leerlingen uit multiprobleemgezinnen
- (Seksueel) jonge starters
- Statushouders
- Migranten
- Leerlingen met gedragsproblemen
- Verstandelijk beperkten
- Laagopgeleiden
- Anders, namelijk

10. Wat is het aantal leerlingen/studenten in deze hoog-risicogroep?

- Minder dan 50
- 51 – 100
- 101 – 150
- 151 – 200
- Meer dan 250

Gezonde School-coördinator en ondersteuning GSA

11. Heeft uw school(locatie) een Gezonde School-coördinator?

- Ja, ik ben de Gezonde School-coördinator
- Ja, mijn collega is de Gezonde School-coördinator
- Nee, mijn school(locatie) heeft geen Gezonde School-coördinator

12. Is de Gezonde School-coördinator aangesteld naar aanleiding van de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit?

- Ja, de Gezonde School-coördinator is aangesteld naar aanleiding van de Stimuleringsregeling
- Ja, naar aanleiding van de Stimuleringsregeling is een **tweede** Gezonde School-coördinator aangesteld, specifiek voor het thema relaties en seksualiteit.
- Nee, mijn school(locatie) had voorafgaand aan de regeling al een Gezonde School-coördinator

13. Voor elke school(locatie) is vanuit de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit 20 uur beschikbaar gesteld voor begeleiding en advies door een Gezonde School-adviseur. Heeft uw school(locatie) hier (deels) gebruik van gemaakt?

- Ja (waaronder ook telefonisch- en/of mailcontact)
- Nee, want

14. De 20 uur aan advies en begeleiding door de Gezonde School-adviseur was...

- ... voldoende
- ... te veel
- ... te weinig

15. Heeft u naar aanleiding van de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit contact gehad of samengewerkt met thema/kennis instituten? (bijvoorbeeld Rutgers, Soa Aids NL, Siriz)

- Nee
- Ja, met

16. Naar aanleiding van de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit heeft mijn school(locatie) voldoende tijd en geld beschikbaar voor de deskundigheidsbevordering van leerkrachten/docenten rondom het thema relaties en seksualiteit.

- Nee
- Ja
- Nee, dit had mijn school(locatie) voorafgaand aan de Stimuleringsregeling al

Gebruik Stimuleringsregeling

17. Hoe heeft uw school(locatie) de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit ingezet? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Voor de vergoeding van de taakuren van een medewerker als Gezonde School-coördinator
- Voor de vergoeding van het aanvragen van een themacertificaat Relaties en seksualiteit van het vignet Gezonde School
- Voor de aanschaf of uitvoering van **erkende Gezonde School-activiteiten** rondom het thema relaties en seksualiteit
- Voor de scholing van (vak)docenten of teamtrainingen rondom het thema relaties en seksualiteit
- Voor de training van een functionaris in de zorgstructuur rondom het thema relaties en seksualiteit (bijvoorbeeld vertrouwenspersonen, aandachtsfunctionarissen of zorgcoördinatoren)
- Voor de aanschaf van gastlessen ondersteunend aan het thema relaties en seksualiteit
- Voor de aanschaf van theaterproducties ondersteunend aan het thema relaties en seksualiteit
- Voor de versterking van het ouderaanbod (bijvoorbeeld oudertrainingen en ouderavonden over seksuele en relationele vorming)
- Andere facultatieve onderdelen namelijk,

18. Bent u tevreden over hoe u de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit heeft ingezet?

- Ja
- Nee, omdat

Educatie

19. Heeft u naar aanleiding van de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit een **Gezonde School-activiteit** voor het thema relaties en seksualiteit uitgevoerd?

Tip: Kijk voor een actueel overzicht van Gezonde School-activiteiten voor de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit op <https://gezondeschool.nl/advies-en-ondersteuning/overzicht-interventies-gezonde-relaties-seksualiteit>

- Ja, dit heeft mijn school uitgevoerd
- Nee, mijn school heeft geen Gezonde School-activiteit uitgevoerd
- Nee, dit voerde mijn school voor de stimuleringsregeling al uit

20. Welke Gezonde School-activiteit(en) heeft u uitgevoerd? (meerdere antwoorden mogelijk)

Tip: Kijk voor een actueel overzicht van Gezonde School-activiteiten voor de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit op <https://gezondeschool.nl/advies-en-ondersteuning/overzicht-interventies-gezonde-relaties-seksualiteit>

- Be-Loved Seksualiteit en Weerbaarheid
- Benzies & Batchies
- Bordspel SeCZ TaLK
- Boys R Us
- Can you fix it?
- Educatieve Escaperoom 'Het stopt bij jou!'
- Gender & Sexuality Alliances op scholen
- Girls Talk
- Girls Talk +
- Girls' Choice. Wensen en grenzen in intimiteit
- Ik ben van mij!
- Je lijf, je Lief!
- Kriebels in je buik
- Kriebels in je buik SO
- Lang Leve de Liefde - bovenbouw
- Lang Leve de Liefde – herhalingsmodule
- Lang Leve de Liefde – mbo
- Lang Leve de Liefde – mbo entree
- Lang Leve de Liefde – onderbouw
- Lang Leve de Liefde – VSO
- Les(s) & More
- Liefde is... voor meisjes

- Living Loving
- Lovebuzz
- Make a Move
- Make a Move +
- Merel van Groningen – project
- Peereducatieprogramma Love & Sens(e)uality
- Sense.info
- TestJeLeefstijl
- Veiligwijs
- Vlaggensysteem
- Wat doe jij?.. Wensen en grenzen in de liefde
- Welkom op school: mentormethode voor nieuwkomers in het voortgezet onderwijs
- Andere erkende Gezonde School-activiteit namelijk,

21. Welke uitspraken m.b.t de Gezonde School-activiteiten uit de vorige vraag zijn voor uw (school)locatie van toepassing? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Mijn school(locatie) heeft de Gezonde School-activiteit(en) aangeschaft voor meerdere groepen/leerjaren (Bijvoorbeeld voor de gehele bovenbouw)
- Mijn school(locatie) heeft de Gezonde School-activiteit(en) aangeschaft voor meerdere schooljaren (Bijvoorbeeld middels een contract de Gezonde School-activiteit voor de komende 5 jaar afgenomen)
- De uitgevoerde Gezonde School-activiteit(en) sloten voldoende aan bij de onderwijsmethodiek, cultuur en normen en waarden van de school(locatie)
- Geen van bovenstaande

22. Vindt u het aanbod van Gezonde School-activiteiten rondom het thema relaties en seksualiteit voldoende?

- Ja
- Nee, want

Omgang leerlingen en schoolklimaat

23. Ervaart u (en uw docententeam) sinds de ingang van de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit dat leerlingen/studenten meer respectvol omgaan met hun eigen seksualiteit en die van de ander?

- Ja, we ervaren verandering
- Misschien, een beetje verandering
- Nee, geen verandering

24. Constateert u sinds de ingang van de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit op uw school(locatie) een daling in het aantal incidenten rondom het thema relaties en seksualiteit? (Bijvoorbeeld grensoverschrijdend gedrag of genderdiscriminatie)

- Ja, wij zien een daling
- Nee, geen verandering

- Nee, wij zien een stijging

25. Is het schoolklimaat op uw school(locatie) verbeterd sinds u (structureel) bezig bent het thema relaties en seksualiteit?

- Ja, het schoolklimaat is verbeterd
- Nee, het schoolklimaat is niet verbeterd
- Dit kan ik niet inschatten

26. Heeft uw school(locatie) naar aanleiding van de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit voldoende gespreksruimtes om (privé)gesprekken met leerlingen/studenten te voeren?

- Nee, nog niet
- Ja, er zijn nu voldoende gespreksruimtes
- Nee, dit had mijn school(locatie) voorafgaand aan de Stimuleringsregeling al

Beleid en signalering

27. Naar aanleiding van de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit besteedt mijn school(locatie) in de lessen structureel aandacht aan het thema relaties en seksualiteit.

- Nee, nog niet
- Daar is sinds de toekenning een begin mee gemaakt
- Ja, daar besteedt mijn school(locatie) aandacht aan
- Nee, dit deed mijn school(locatie) voorafgaand aan de Stimuleringsregeling al

28. Naar aanleiding van de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit betreft mijn school(locatie) ouders actief bij de visie, het beleid en de gedragsregels rondom het thema relaties en seksualiteit (bijvoorbeeld door het organiseren van ouderavonden of oudertrainingen).

- Nee, nog niet
- Daar is sinds de toekenning een begin mee gemaakt
- Ja, die betreft mijn school(locatie)
- Nee, die betrok mijn school(locatie) voorafgaand aan de Stimuleringsregeling al

29. Naar aanleiding van de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit heeft mijn school(locatie) een visie en een geschreven beleid over hoe mijn school(locatie) wil bijdragen aan een gezonde seksuele ontwikkeling van de leerlingen/studenten.

- Nee, nog niet
- Daar is sinds de toekenning een begin mee gemaakt
- Ja, mijn school(locatie) heeft een visie en dit beleid vastgelegd
- Nee, mijn school(locatie) had een visie en dit beleid voor de Stimuleringsregeling al vastgelegd

30. Naar aanleiding van de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit is de signaleringsstructuur voor seksueel grensoverschrijdend gedrag verbeterd.

- Nee, nog niet
- Daar is sinds de toekenning een begin mee gemaakt
- Ja, mijn school(locatie) heeft dit verbeterd
- Nee, mijn school(locatie) had dit voor de Stimuleringsregeling al voldoende op orde

31. Naar aanleiding van de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit worden signalen m.b.t. het thema relaties en seksualiteit besproken in een bestaand zorgteam van de school(locatie).

- Nee, nog niet
- Daar is sinds de toekenning een begin mee gemaakt
- Ja, dat doet mijn school(locatie)
- Nee, dat deed mijn school(locatie) voorafgaand aan de Stimuleringsregeling al

Einde

32. Bent u tevreden over de uitvoering van de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit? (Denk hierbij bijvoorbeeld aan de aanvraagprocedure en afhandeling)

- Ja
- Nee

33. Dit is het einde van de vragenlijst, heeft u nog tips, meegevers of wilt u nog iets kwijt?

- Ja
- Nee